

VILNIAUS KARALIAUS MINDAUGO MOKYKLOS INTEGRUOTO MOKYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Integruoto mokymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja dalykų, kurių ugdymo turinys yra susijęs ar priskiriamas tai pačiai ugdymo sričiai, integravimo galimybes Vilniaus karaliaus Mindaugo mokykloje.

2. Aprašu siekiama:

2.1. įvardinti pagrindinius integravimo principus,

2.2. nurodyti integravimo formas.

3. Apraše naudojamos sąvokos:

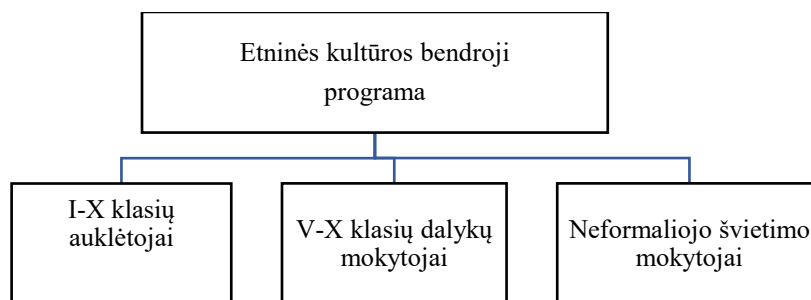
Vidinė integracija – vieno mokytojo ugdomoji veikla, kai į dalyko turinį, klasės vadovo veiklą ar neformalųjį švietimą integruojamos programos.

Tarpdalykinė integracija – dviejų ir daugiau mokytojų ugdomoji veikla, kai vienos pamokos metu derinamas skirtingų dalykų ugdymo turinys.

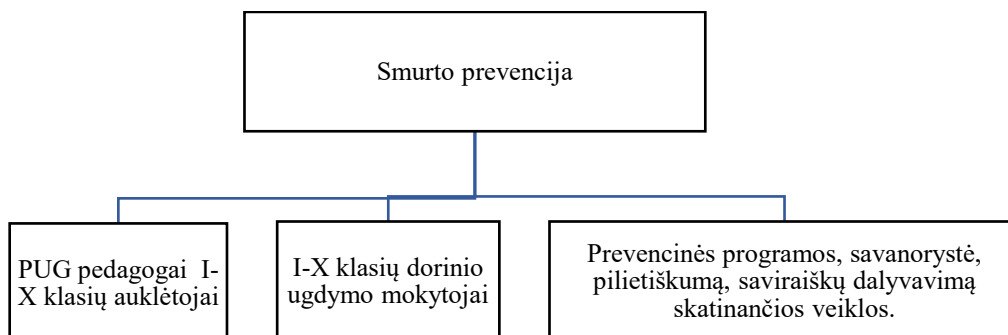
II. INTEGRAVIMO TVARKA

4. Integraciją reglamentuoja pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“.

5. Pagrindinio ugdymo Etninės kultūros bendroji integruojamoji programa įgyvendina Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose, keliamus tikslus ir ugdo bendrąsias kompetencijas. Etninės kultūros bendroji programa integruojama į mokomuosius dalykus, klasės vadovų ir neformaliojo švietimo veiklą pagal modelį (1 priedas).

6. Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijos patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 (2 priedas).

7. Pradiniame ugdyme Gyvenimo įgūdžių ugdymas integruojamas į Bendrosios programos

ugdymo dalykų programų turinį, neformalųjį švietimą, klasės valandėles (3 priedas). Vadovaujamosi Pradinio ir pagrindinio ugdymo etninės kultūros, gyvenimo įgūdžių bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“.

8. Vykdoma vidinė (integruojamosios programos įgyvendinamos pamoką vedant vienam mokytojui) ir tarpdalykinė (integruojamosios programos įgyvendinamos pamoką vedant dviems mokytojams) integracija.

9. Integruotos pamokos (tarpdalykinė integracija), vedant dviems mokytojams, turi būti įrašytos abiejų mokytojų ilgalaikiuose ir trumpalaikiuose planuose.

10. Mokytojai, planuojantys vesti integruotas pamokas (tarpdalykinė integracija), iki einamojo mėnesio 25 dienos suderina su kuriojančia pavaduotoja laiką kitam mėnesiui dėl pamokos vedimo (kad būtų įrašyta į mokyklos mėnesio veiklos planą).

SUDERINTA

Vilniaus karaliaus Mindaugo mokyklos

Metodinės tarybos 2024-08-28

susirinkimo prot. Nr. METT-3

I. ETNINĖS KULTŪROS BENDROJI PROGRAMA

1. Vilniaus karaliaus Mindaugo mokyklos Etninės kultūros bendroji programa (toliau – Programa) įgyvendina Pradinio, pagrindinio ugdymo atnaujintose bendrosiose programose patvirtintose Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ keliamus tikslus ir ugdo bendrąsias kompetencijas. (Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų 30 priedas).

2. Programoje vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804), Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme (Žin., 1999, Nr. 82-2414), Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatyme (Žin., 2007, Nr. 77-3043).

3. Programos paskirtis – Etninės kultūros dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams įgyti etninės kultūros pagrindus ir formuoti kultūrinį sąmoningumą, pažįstant jos įvairovę, simbolių, papročių ir kitų reiškinių, objektų kilmę, prasmę, svarbiausias ypatybes, išsiugdant etnokultūrinės raiškos gebėjimus, savo tautos kultūros savitumo suvokimą ir vertybinį santykį su kitų tautų kultūromis. Siekiama, kad mokiniai pažintų lietuvių etninę kultūrą, priklausančią tautinėms bendrijoms – ir savo etninę kultūrą Lietuvoje.

4. Etninė kultūra apima įvairias žmogaus gyvenimo ir kultūros paveldo sritis – pasaulėjautą, mitologiją, paprotinį elgesį, šeimos, giminės, bendruomenės ir tautos šventes, papročius, tradicinius amatus ir ūkinę veiklą, etnografinių regionų savitumą, kultūrinį kraštovaizdį ir tradicinę architektūrą, tautinį kostiumą, kulinarinį paveldą, tarmes, sakytinį, muzikinį, choreografinį ir žaidybinių folklorą, tautodailę, tradicinius amatus, liaudies mediciną, etnokosmologiją ir kitas sritis. Dėl sinkretinio etninės kultūros pobūdžio etnokultūrinis ugdymas apima visų mokomųjų dalykų ugdymo sritis. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo pakopose etninės kultūros galima mokyti(s) kaip dalyko ir (ar) jo temas integruoti į kitus mokomuosius dalykus. Įgyvendinant etninės kultūros pažinimo, raiškos ir vertybių refleksijos veiklas ir ugdymo turinį, svarbu juos derinti su įvairių dalykų ugdymo programomis.

II. ETNINĖS KULTŪROS UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

5. Etninės kultūros ugdymo tikslas – sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui pažinti etninės kultūros savitumą ir gyvybingumą, ugdyti tautinį tapatumą ir savivertę, pasitikėjimą laiko patikrintų tradicijų galiomis, bendruomeniškumą, suvokti save kaip tautos kultūros kūrybingą tęsėją, vertinti ir gerbti Lietuvos tautinių bendrijų etnines tradicijas, pasaulio kultūrų įvairovę.

6. Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami etninės kultūros ugdymo tikslo mokiniai:

6.1. įgyja jų amžių atitinkančių etninės kultūros reiškinių ir vertybių pažinimo pagrindus, tyrinėdami tautos palikimo įvairovę ir susipažindami su kitų tautų tradicijomis;

6.2. lavina kūrybinius gebėjimus, įgyvendina prigimtinius poreikius žaisti ir kurti, išbandydami įvairius etnokultūrinės raiškos būdus;

6.3. laikosi tradicijų, stiprina ryšį su artimiausia aplinka (šeima, gimine, draugais, kaimynais, klasės ir mokyklos bendruomene, gyvenamąja vieta), formuojasi bendruomeniškumu grindžiamą elgseną;

6.4. domisi kitų tautų tradicijomis, jų įvairove;

6.5. formuojasi vertybines patriotines nuostatas ir tautinį tapatumą, stiprindami ryšį su tauta ir Tėvyne.

7. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami etninės kultūros ugdymo tikslo mokiniai:

7.1. nagrinėja tautos tradicijų ir etnografinių regionų kultūros ypatybes, savitumą ir vertę, įvairių kultūrų sąsajas.

7.2. gilina suvokimą apie etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinančią, gyvybingą tradiciją, išreiškiamą įvairiais būdais skirtinguose sociokultūriniuose kontekstuose;

7.3. plėtoja etnokultūrinės raiškos gebėjimus ir savo kūrybiškumą, apimdami įvairias etninės kultūros sritis, žanrus, formas ir stilius, tęsdami tradicijas;

7.4. pritaiko etninės kultūros žinias ir raiškos gebėjimus savo veikloje, šeimoje, giminėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse bei už jų ribų, ugdydamiesi tautinę savivertę ir bendruomeniškumą.

7.5. vertina įvairių tautų tradicijas;

7.6. formuojasi tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetines nuostatas bei atsakingumą už etnokultūrinių vertybių puoselėjimo tęstinumą.

III. KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

8. Įgyvendinant Etninės kultūros bendrąją programą mokiniai ugdosi pažinimo, socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietiškumo, kultūrinę, komunikavimo ir skaitmeninę kompetencijas.

9. Pažinimo kompetencija. Etninės kultūros dalyku pažinimo kompetenciją mokiniai ugdosi nagrinėdami tautos kultūros reiškinius ir objektus, jų kilmę, prasmę, savitumą bei įvairovę skirtinguose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose. Per etninės kultūros pamokas mokiniai aiškinasi etninės kultūros faktus ir sąvokas, aptaria įvairių subjektų (asmenų, kuriančių ir puoselėjančių etninės kultūros vertybes, jas kaupiančių ir tyrinėjančių) vaidmenį. Perimdami tautos kultūros tradicijų patirtį, ugdosi gebėjimus pažinti save ir pasaulį. Siedami įvairių etninės kultūros sričių žinias, patirtį ir įgūdžius, palygindami įvairias tradicijas, formuojasi etninės kultūros visumos suvokimą.

10. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Per etninės kultūros pamokas mokiniai kuria darnius tarpusavio santykius, suvokdami savo vaidmenį šeimos, giminės, bendruomenės ir tautos sociokultūriniame gyvenime, perimdami paprotines elgesio normas, puoselėdami ir tęsdami socialinėje terpėje susiformavusias tradicijas, analizuodami jų kaitą ir dėsningumus. Remdamiesi iš kartos į kartą perduodama išmintimi, mokiniai ugdosi atjautą ir pagarbą vienas kitam, formuojasi ekologines nuostatas ir glaudų ryšį su gamta, poreikį atsakingai elgtis. Nagrinėdami sveikatos tausojimo, liaudies medicinos papročius, žaisdami tradicinius žaidimus, šokdami šokius ir užsiimdami kita fizinę bei psichinę sveikatą stiprinančia etnokultūrine veikla, mokiniai ugdosi sveikos gyvensenos nuostatas ir įgūdžius.

11. Kūrybiškumo kompetencija. Mokiniai ugdosi kūrybiškumo kompetenciją išreikšdami savo tradicinės kultūros patirtį, tenkindami įgimtą kūrybinės saviraiškos poreikį. Kelia ir plėtoja etnokultūrinėmis tradicijomis pagrįstas idėjas, analizuodami, lygindami ir derindami įvairias etnokultūrinės kūrybos formas. Pasirenka interpretacijoms ir kūrybai reikalingus etnokultūrinius šaltinius, interpretuoja ir kuria įvairių etninės kultūros sričių kūrinius. Pristato, argumentuotai vertina savo ir kitų kūrybą, atsižvelgdami į tradicijas, estetiką, reikšmingumą sau ir kitiems.

12. Pilietiškumo kompetencija. Pilietiškumo kompetenciją mokiniai ugdosi pažindami tradicijų galią, telkiančią ir vienijančią bendruomenę, visuomenę, tautą. Analizuodami protėvių išmintį, mokiniai gilinausi į darnaus gyvenimo dėsningumus, diskutuoja apie tapatumo, bendruomeniškumo, socialinės ir kultūrinės, pilietinės atsakomybės svarbą. Mokiniai nagrinėja paprotinę teisę, formuojasi harmoningą pasaulėjautą, darnų santykį su gamta, iš kartos į kartą perduodamą pagarbą Gėriui, Gyvybei ir Žemei, meilę Tėvynei. Per etninės kultūros pamokas mokiniai ugdosi solidarumą ir pagarbą, lygindami ir vertindami savo ir kitų tautų tradicijas, jų savitumą. Per įvairių etnokultūrinę raišką išreiškia savo pilietiškumo suvokimą. Pilietines nuostatas mokiniai ugdosi aktyviai dalyvaudami bendruomeniniame ir visuomeniniame gyvenime, prisidedami prie darnios socialinės, kultūrinės ir ekologinės aplinkos kūrimo.

13. Kultūrinė kompetencija. Mokiniai ugdosi kultūrinę kompetenciją gilindamiesi į kultūrinę atmintį, formuodamiesi žiniomis grįstą etnokultūrinę savimone, išbandydami įvairių etnokultūrinę raišką, plėtodami savo polinkius ir talentus, dalyvaudami etninės kultūros veikloje, suvokdami save kaip šeimos ir giminės, bendruomenės, etnografinio regiono, tautos tradicijų tęsėjus. Mokiniai analizuoja savąją etninę kultūrą palygindami įvairiais aspektais su kitomis kultūromis, vertindami kultūrinę įvairovę, nagrinėdami Lietuvos ir pasaulio kultūrinio paveldo reikšmę dabarčiai, pagrįsdami etninės kultūros reikšmę asmens pasaulėvaizdžiui ir tapatybei formuotis.

14. Komunikavimo kompetencija. Mokiniai ugdosi komunikavimo kompetenciją išreikšdami etnokultūros patirtį ir žinias įvairiomis formomis (žodine, grafine, muzikos, šokio, teatro, medijų ir kt.), formuluodami ir pagrįsdami idėjas, tinkamai vartodami sąvokas. Per etninės kultūros raišką mokiniai stiprina tarpusavio ryšius, norą bendrauti. Bendrauja laikydamiesi paprotinių elgesio normų (dėmesingumo, pagarbos pašnekovui), pasirinkdami tinkamą raišką, kurdami teigiamus tarpusavio santykius, atsižvelgdami į komunikavimo tradicijų panašumus ir skirtumus.

15. Skaitmeninė kompetencija. Skaitmeninę kompetenciją mokiniai ugdomi tiksliai naudodamiesi skaitmeninėmis technologijomis informacijos paieškai, apdorojimui ir pateikimui, pristatymui ir etnokultūrinių projektų rengimui, bendravimui ir bendradarbiavimui; atsakingai, saugiai naudojasi skaitmeniniais įrankiais, technologijomis, etiškai bendrauja skaitmeninėje erdvėje.

IV. PASIEKIMŲ SRITYS IR PASIEKIMAI

16. Etninės kultūros pažinimas. Nagrinėdami etninės kultūros reiškinius ir objektus, aptardami etninės kultūros subjektų vaidmenį, lygindami etnografinių regionų tradicijas, mokiniai pažins etnokultūrinių reiškinių savitumą, gyvybingumą ir įvairovę skirtinguose istoriniuose, sociokultūriniuose kontekstuose. Siedami įvairias jos sritis, paaiškindami etninės kultūros sąsajas su šeimos, mokyklos ir vietos bendruomenių gyvenimu, palygindami lietuvių ir kitų tautų tradicijas, mokiniai ugdysis etninės kultūros visumos suvokimą. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

16.1. nagrinėja etninės kultūros reiškinius ir objektus skirtinguose kontekstuose;

16.2. analizuoja etninės kultūros sritis ir jų sąsajas.

17. Etninės kultūros raiška. Išbandydami įvairius etnokultūrinės raiškos būdus, apimančius skirtingas etninės kultūros sritis ir žanrus, įgyvendindami tradicijomis grindžiamas kūrybines idėjas, mokiniai plėtos prigimtinius kūrybinius ir bendravimo poreikius, saviraiškos gebėjimus. Tyrinėdami ir aptardami tradicinių kūrinių ypatybes bei panaudojimo galimybes, dalindamiesi savo patirtimi, mokiniai kūrybiškai taikys etninės kultūros žinias ir raiškos gebėjimus savo veikloje, šeimoje, giminėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse bei už jų ribų. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

17.1. atlieka ir interpretuoja įvairių žanrų liaudies kūrybą, kuria tradicijų pagrindus;

17.2. kelia ir kūrybiškai įgyvendina etninės kultūros raiškos idėjas.

18. Etninės kultūros vertybių refleksija (vertinimas). Etninės kultūros vertybių formavimasis yra ypač svarbus mokiniams ugdantis asmeninį santykį su tautos papročiais, teigiamą jų požiūrį į kitų tautų tradicijas ir kultūrų įvairovę. Etnokultūrinio ugdymo procese mokiniai savo suvokimą apie tradicijų reikšmę asmens, šeimos, visuomenės, tautos ir valstybės gyvenime išreiškia įvairiomis priemonėmis ir formomis. Gebėdami argumentuotai pagrįsti etninės kultūros vertę, mokiniai kursis vientisą pasaulėvaizdį, ugdysis bendruomeniškumu grindžiamą elgseną, atsakomybę už etnokultūrinių vertybių puoselėjimą ir tęstinumą. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

18.1. svarsto etnokultūrinių vertybių reikšmę;

18.2. išreiškia asmeninį santykį su etnine kultūra.

V. ETNOKULTŪRINIO UGDYMO MOKYMOSI APLINKA

19. Etninės kultūros ugdymas padeda kurti mokyklos kultūrinę aplinką, apimančią mokyklos puoselėjamas ir kuriamas tradicijas, mokyklos bendruomenės renginius, aplinkotyros ir aplinkotvarkos veiklas, taip skatinant meilę ir pagarbą savo gyvenamajai, gimtajai vietai. Svarbu kurti tinkamą emocinę mokymosi aplinką nepamirštant tradicinio dorovinio elgesio ir bendravimo normų, padedančių mokinių ir mokytojų, pačių mokinių tarpusavio santykius grįžti pagarba vienas kitam, atvirumu ir nuoširdumu, plėtoti tradicinius vertybinius santykius su kitais žmonėmis ir aplinkiniu pasauliu.

20. Etninės kultūros ugdymas vyksta ne tik klasėje, mokykloje, bet ir už jos ribų.

21. Mokiniams sudaromos galimybės bendradarbiauti, dirbti grupėmis ir visiems kartu atlikti pavestas užduotis; per pamokas bei neformaliojo švietimo užsiėmimų metu naudotis įvairia informacine medžiaga (garso ir vaizdo įrašais, informaciniais leidiniais, sieniniais žemėlapiais, mokomosiomis kompiuterinėmis programomis, internetu ir kita), naudoti įvairius prietaisus ir įrangą, stebėti ir tirti aplinką; vykdyti projektinę veiklą ir organizuoti įvairias etnokultūrines šventes, rengti pažintines ir temines išvykas, suteikiančias žinių etnokultūriniais klausimais.

VI. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

22. Programa įgyvendinama integruojant etninę kultūrą į visus dalykus ir į daugelį mokyklos gyvenimo sričių, kai aktualios etninės kultūros temos nagrinėjamos ne tik per dalykų

pamokas, bet ir per neformalų švietimą, mokyklos bendruomeniniame gyvenime (įgyvendinant mokyklos pasirinktą sustiprinto etnokultūrinio ugdymo kryptį bei projektinę veiklą).

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Programa skirta mokiniams besimokantiems pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo koncentruose. Programa taikoma įvairių poreikių mokiniams. Ji integruojama į mokomuosius dalykus nedidinant numatyto Bendruosiuose ugdymo planuose pamokų skaičiaus bei neformalų ugdymą. Programą koordinuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui. Programos prieduose nurodoma, kokios temos ir į kokius mokomuosius dalykus integruojamos. Dėstomos etnokultūros temos atspindi mokytojų ilgalaikiuose planuose.

**ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ
PAGAL TEMINES SRITIS 1–2 KLASĖSE**

Eil. Nr.	Teminė sritis	Žinios ir pasiekimai	Integruotos etninės kultūros pamokos
1. Žmogaus, šeimos, bendruomenės, tautos ryšys ir papročiai.			
1.1	Žmogus, šeima, giminė	Mokiniai aptaria žmogaus ir jo kūno dalių įvaizdžius, šeimos santykių atspindžius sakytinės ir dainuojamosios tautosakos pavyzdžiuose. Aptaria šeimos santykių modelį tradicinėje kultūroje, aiškinasi senuosius giminystės pavadinimus. Pasakoja apie savo šeimos ir giminės istoriją, tradicijas. Susipažįsta su tautinių vardų įvairove ir vardinių tradicijomis. Mokosi vaikų ir šeimos tematikos tradicinių žaidimų, šokių, pasakojimų, dainų, juos įtraukia į savo kūrybinę raišką.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamtos mokslai, visuomeninis ugdymas, etika, tikyba, dailė, technologijos, muzika, šokis, fizinis ugdymas,
1.2.	Paprotnis elgesys ir vertybės	Pasidalindami savo įspūdžiais ir vadovaudamiesi įgytomis etnokultūrinėmis žiniomis, mokiniai aptaria ir išreiškia savo nuomonę apie paprotinį elgesį ir vertybes bendraujant su bendraamžiais, vyresniais ir jaunesniais žmonėmis, svečiais. Susipažįsta su tradiciniu etiketu prie stalo, jo mokosi kurdami vaidinimus, žaisdami. Nagrinėja bendruomeniškumo, darbštumo, kaip vertybių, pavyzdžius tautosakoje, bičių įvaizdžio ir bičiulystės reikšmę tradicinėje kultūroje. Aiškinasi juokavimų tradicijas, su jomis susijusią tautosaką.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, etika, tikyba, technologijos, muzika
1.3.	Mitybos papročiai	Remdamiesi pavyzdžiais, mokiniai nusako tradicinius kasdieninius ir šventinius patiekalus bei jų gaminimo būdus. Aiškinasi duonos svarbą šeimos gyvenime, tyrinėja „duonos kelią“, atpažįsta įvairias Lietuvoje tradiciškai augintas javų rūšis. Mokiniai skaito pasakojimus, mokosi mėslių, patarlių, priežodžių, dainų apie javus, duoną ir kitus tradicinius patiekalus, žaidžia jų tematikos žaidimus, eina ratelius.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos, muzika, šokis, fizinis ugdymas
1.4.	Sveikatos tausojimo papročiai	Mokiniai aptaria „gyvenimą su saule“ – etninei kultūrai būdingą dienos režimą. Susipažįsta su namų švarinimosi papročiais (kasdien ir prieš šventes), mokosi mėslių, patarlių, priežodžių apie švarą ir naudotus įrankius (pavyzdžiui, šluotą), aiškinasi su jais susijusius tikėjimus. Nagrinėja ir savais žodžiais įvardija tradicinei kultūrai būdingą požiūrį į žalingus įpročius.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos, muzika
2. Regioninės tapatybės raiška ir gyvenamoji aplinka			
2.1.	Tradacinė apranga ir išvaizda	Mokiniai apibūdina svarbiausias tautinio kostiumo ypatybes, išvardija pagrindines tautinio kostiumo sudedamąsias dalis (drabužius, apavą, papuošalus ir kitus aksesuarus), palygina šeimos narių tradicinę kasdienę ir šventinę aprangą. Aptaria mergaičių tradicines šukuosenas. Mokosi pasidaryti tautinio kostiumo detalių (pvz., nusiausti juostų), kuria savo tautinį kostiumą.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos
2.2.	Gimtinė ir namai	Mokiniai nagrinėja tradicinę namų sampratą ir jos atspindžius tautosakoje. Mokosi folkloro kūrinių apie namus. Tyrinėdami vaizdinę medžiagą ar apsilankę etnografiniame kaime, sodyboje, muziejuje susipažįsta su tradicine sodyba, aptaria jos vidų ir aplinką. Tradicinę sodybą interpretuoja įvairiomis kūrybinės raiškos formomis.	Lietuvių kalba ir literatūra kalba, muzika, dailė ir technologijos
3. Pasaulėjauta, žmogaus ryšys su gamta ir ūkinė veikla			

3.1	Žmogus ir gamta senojoje pasaulėžiūroje	Mokiniai nagrinėja tautosaką apie pasaulio ir žmogaus sukūrimą. Pateikdami pavyzdžių, aptaria žmogaus ir gamtos paraleles tradicinėje kultūroje. Nusako dangaus šviesulių, žemės, vėjo, vandens, medžio, miško reikšmę senojoje lietuvių pasaulėžiūroje. Tyrinėja pasakojimus ir kitus šaltinius apie šventus akmenis, šaltinius, kalnus ir kt. Remdamiesi pavyzdžiais, savais žodžiais apibūdina mitines būtybes (aitvarus, kaukus, milžinus, nykštukus ir kt.), interpretuoja jų įvaizdžius savo kūrybinėje veikloje. Mokosi patarlių ir mįslių apie žmogų, žemę, dangų ir kitus aptartus dalykus.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos, muzika
3.2.	Kalendoriniai papročiai ir šeimos narių tradiciniai darbai.	Mokiniai aiškinasi kalendorinių metų ir paros laiko sampratą tradicinėje kultūroje. Susipažįsta ir pagal galimybes išbando liaudies naudotus būdus kalendoriniam ir paros laikui nustatyti. Aptaria senuosius mėnesių, paros meto (valandų) pavadinimus. Remdamiesi patirtimi ir etnokultūrinėmis žiniomis, apibūdina išskrendančių paukščių dienas, Vėlines. Aptaria „Ožio vedimo“ paprotį ganiavos pabaigoje. Nagrinėja ir savais žodžiais apibūdina papročius per svarbiausias žiemos šventes – Kūčias ir Kalėdas, Tris karalius, Naujuosius metus, Užgavėnes. Aiškinasi, kokius tradicinius darbus šeimos nariai dirbdavo žiemą (verpė, audė, pynė, vijo virves ir kt.), kuria žiemos metui būdingus namų puošybos elementus – šiaudinius dirbinius ir karpinius. Aptaria parskrendančių paukščių dienų, Verbų ir Velykų tradicijas. Išskiria svarbiausius pavasario darbus: arimą, sėjimą, piemenavimo pradžią. Nagrinėja piemenėlių šaukinių gyvuliams, paukščių pamėgdžiojimų įvairovę. Nusako svarbiausios vasaros šventės – Rasų (Joninių, Kupolių) – pagrindines ypatybes.	Lietuvių kalba ir literatūra, matematika, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos, muzika

4. Liaudies kūrybos palikimas ir tęstinumas

4.1.	Liaudies kūrybos samprata	Mokiniai aiškinasi liaudies kūrybos sampratą, pateikia pavyzdžių iš artimiausios aplinkos. Aptaria suaugusiųjų kūrybą vaikams (lopšines, žaidimus ir kt.) ir vaikų atliekamą liaudies kūrybą (skaičiuotes, žaidimus, ratelius, daineles, garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes ir kt.). Klausosi, stebi ir išbando jų pavyzdžius.	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, šokis
4.2.	Sakytinis, muzikinis ir žaidybinis folkloras	Mokiniai seka pasakas be galo, gyvulines ir buitines pasakas, dainuoja liaudies dainas. Žaidžia spėjimo, dialoginius, dainuojamuosius vaikų žaidimus, kuria vaidinimus etnokultūrine tematika. Groja tradiciniais vaikų muzikos instrumentais.	Lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba, technologijos, muzika, šokis, fizinis ugdymas
4.3.	Tautodailė	Mokiniai atpažįsta būdingus lietuviškus tradicinius ornamentus ir taiko juos savo kūryboje. Aiškinasi, kas yra tautodailė, pasigamina nesudėtingų jos gaminių.	Dailė, technologijos

Laukiami rezultatai: mokiniai ugdysis gebėjimus suvokti ir tyrinėti etnokultūrinius reiškinius, suvoks savo tautos ir jos kultūros savitumą, pritaikys įgytus gebėjimus ir inicijuos etnokultūrinę raišką asmeniniame, šeimos gyvenime.

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS 3-4 KLASĖSE

Eil. Nr.	Teminė sritis	Žinios ir pasiekimai	Integruotos etninės kultūros pamokos
1. Žmogaus, šeimos, bendruomenės, tautos ryšys ir papročiai			

1.1	Šeima, giminė ir bendruomenė.	Remdamiesi įgytomis etnokultūrinėmis žiniomis ir savo patirtimi, mokiniai aptaria šeimos, giminystės tradicijų tęstinumą, pateikia pavyzdžių iš savo aplinkos. Nagrinėja ir palygina skirtingų kartų ryšius anksčiau ir dabar. Aiškinasi, koks yra krikšto tėvų vaidmuo tradicinėje kultūroje. Nagrinėdami bendruomenės sampratą, apibūdina savo klasės, mokyklos, vietos bendruomenes. Diskutuoja apie geros kaimynystės ir bendruomeninio gyvenimo tradicijas, pateikia šia tema patarlių, priežodžių ir kitos tautosakos pavyzdžių. Įvertindami papročių pavyzdžius ir pasidalindami savo patyrimu, apibūdina bendruomenės ir giminės vaidmenį svarbiausiose tradicinėse šeimos apeigose – krikštynose, vestuvėse ir laidotuvėse. Atpažįsta tautą kaip bendruomenę, aiškinasi svarbiausius tautinius simbolius. Įvardija artimoje aplinkoje esančias kitas tautas, tautines bendrijas.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamtos mokslai, visuomeninis ugdymas, etika, tikyba, dailė, technologijos, muzika, šokis, fizinis ugdymas
1.2.	Paprotinis elgesys ir vertybės	Remdamiesi patarlėmis, priežodžiais, pasakomis ir kita tautosaka, mokiniai nagrinėja tradicinės bendruomenės doros principus – atjautą, silpnesnių ir nuskriaustų globą, pagarbą vyresniems, tarpusavio pagalbą ir kt. Apibūdina ir išvardija tradicinius pasisveikinimus, atsisveikinimus, palinkėjimus. Aiškinasi bendravimo papročius ir etiketo ypatumus šeimos apeigose – krikštynose, vestuvėse, laidotuvėse. Diskutuoja apie tradicinei bendruomenei būdingą pagarbą požiūrį į kultūrą ir jos kūrėjus, kitus šviesuolius.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, etika, tikyba, technologijos, muzika, šokis
1.3.	Mitybos ir sveikatos papročiai	Pasidalindami savo žiniomis ir rasta informacija šaltiniuose, mokiniai apibūdina įvairių kalendorinių švenčių svarbiausius apeiginius valgius, kai kuriuos iš jų pasigamina. Nagrinėja įvairių tradicinių maisto produktų ir vaistažolių naudingas sveikatai savybes, atpažįsta vaistažoles, pasigamina arbatų ar kitų gėrimų, valgių. Diskutuoja apie grūdinimosi papročius, aiškinasi senuosius prausimosi būdus, palygina pirties tradicijas praeityje ir dabar.	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos, muzika, šokis, fizinis ugdymas
2. Regioninės tapatybės raiška ir gyvenamoji aplinka			
2.1.	Tautinis kostiumas	Naudodamiesi vaizdine medžiaga ar lankydamiesi muziejuose, mokiniai aiškinasi, iš kokių medžiagų siuvamas tautinis kostiumas, aptaria jo sudedamųjų dalių įvairovę, žieminę ir vasarinę aprangą. Susipažįsta su kai kurių tautinio kostiumo dalių (juostų, marškinių, pirštinių ir kt.) reikšme, susijusia su dovanojimo apeigomis. Išskiria tautinių juostų rūšis (pintines, vytines, austines), nagrinėja būdingus jų raštus. Palygina tautinio kostiumo nešioseną seniau ir dabar. Piešdami ar panaudodami kitus raiškos būdus, pavaizduoja atskiras tautinio kostiumo dalis, jų	Lietuvių kalba ir literatūra, visuomeninis ugdymas, gamtos mokslai, etika, tikyba, technologijos, dailė

		medžiagas, raštus. Išbando nesudėtingą juostų pynimą, marškinių siuvinėjimą ir kt.	
2.2.	Gyvenamoji vietovė	Mokiniai tyrinėja gyvenamosios vietovės kultūrinį kraštovaizdį – archeologijos, istorijos, architektūros ir gamtos paminklus, renka ir aptaria su jais susijusias istorijas, sakmes ir padavimus, aiškinasi vietovardžių kilmę. Panaudodami nuotraukas ir kitus šaltinius, palygina gimtosios vietovės kraštovaizdį seniau ir dabar. Ieško duomenų ir pristato miesto, miestelio ar kaimo įkūrimo istoriją, susipažįsta su vietos žymių žmonių veikla ir jos reikšme.	Lietuvių kalba ir literatūra , gamtos mokslai, technologijos
3. Pasaulėjauta, žmogaus ryšys su gamta ir ūkinė veikla			
3.1	Žmogus ir gamta senojoje pasaulėžiūroje	Mokiniai nagrinėja, gamtos objektų ir reiškinių (vaivorykštės, perkūnijos, žaibavimo ir kt.) suvokimą tradicinėje kultūroje, žmogaus ir gamtos sąsajas, pagarbą kiekvienai gyvybei, gamtosaugines nuostatas. Tyrinėja Pasaulio medžio vaizdinį, pateikdami pavyzdžių iš tautosakos ir kitos liaudies kūrybos. Remdamiesi šaltiniais, apibūdina pagrindinius senovės lietuvių dievus (Perkūną, Žemyną, Gabiją, Laimą ir kt.), mitologizuotus dangaus kūnus (Saulę, Aušrinę, Dievaitį Mėnulį). Analizuoja liaudies kūrybą, susijusią su mitinėmis būtybėmis (laumėmis, giltinėmis, velniais ir kt.). Nusako gyvūnų (žvėrių, žalčių ir gyvačių, paukščių) mitines reikšmes. Aptaria Paukščių tako sampratą.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamtos mokslai, etika, technologijos, muzika
3.2.	Bendruomeniniai darbai ir kalendoriniai papročiai tradicinėje kultūroje	Mokiniai aptaria tradicinius vaikų, moterų, vyrų darbus kaimo bendruomenėje. Aiškinasi talkos sąvoką ir bendruosius įvairių talkų bruožus. Išskiria svarbiausius bendruomeninius rudens darbus – bulviakasį, žiemkenčių sėją, kūlimą, linamynį. Aptaria rudens lygiadienį ir jo šiuolaikines tradicijas. Nusako pagrindinius advento papročius, darbus per to meto bendruomenines vakarones, Kūčių apeigas, „Blukio vilkimo“ paprotį. Aptaria Grabnyčių (Perkūno dienos), Šv. Agotos (Gabijos, Duonos) dienos papročius. Apibūdina pavasario lygiadienį ir jo šiuolaikines tradicijas. Nagrinėja Melų dienos tradicijas. Apibūdina Velykinio laikotarpio papročius nuo Verbų iki Atvelykio. Nurodo pirmosios žalumos ir ganiavos pradžios šventės Jurginių (Jorės) ir Sekminių, kaip piemenų šventės, panašumus ir skirtumus. Dainuoja piemenėlių dainas, pasigamina nesudėtingų instrumentų ir jais groja, žaidžia judriuosius ir dainuojamuosius žaidimus, pristato tradicinius juokavimus. Išskiria bendruomeninius vasaros darbus – šienapjūtę, rugiapjūtę, linarūtę. Aptaria svarbiausius kaimo amatus. Tyrinėja gyvenamosios vietovės amatininkystės tradicijas.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamtos mokslai, etika, technologijos, muzika, fizinis ugdymas
4. Liaudies kūrybos palikimas ir tęstinumas			

4.1.	Sakytinis, muzikinis ir žaidybinis folkloras	Mokiniai aiškinasi skaičiuočių, greitakalbių, patarlių, priežodžių, mįslių ir kitų trumpųjų pasakymų paskirtį, pasirenka jų atlikimo formą (rengia varžytuves, viktorinas ir kt.). Aptaria ir seka melų, stebuklines pasakas, išskiria pasakas su dainuojamaisiais intarpais. Diskutuoja apie šurpių sekimo tradiciją. Dainuoja vaikų dainas apie gamtą. Susipažįsta su našlaičių dainomis, bendraisiais raudų tradicijos bruožais. Apibūdina tradicinius ganymo, medžioklės garso ir muzikos įrankius, kai kuriuos išbando. Žaidžia vaidybinius ir „fantų“ žaidimus. Užrašo šeimos ir giminės dainų, tautosakos, žaidimų ir kt.	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, šokis
4.2.	Tautodailė	Mokiniai aiškinasi paprotinės tautodailės sampratą, gaminasi dirbinius (verbas, margučius, šiaudinius sodus, kalėdinius žaisliukus ir kt.).	Dailė, technologijos,
4.3.	Kolektyvinė ir individuali tradicinė kūryba.	Mokiniai aptaria liaudies kūrybos kolektyvinę prigimtį ir individualią kūrybinę raišką. Kuria pasakas, skaičiuotes, vaidinimus ir kitus kūrinius remdamiesi tradiciniais pavyzdžiais.	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, šokis

Laukiami rezultatai: mokiniai ugdysis gebėjimus suvokti ir tyrinėti etnokultūrinius reiškinius, suvoks savo tautos ir jos kultūros savitumą, pritaikys įgytus gebėjimus ir inicijuos etnokultūrinę raišką asmeniniame, šeimos gyvenime.

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUSDALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS 5-6 KLASĖSE

Eil. Nr.	Teminė sritis	Žinios ir pasiekimai	Integruotos etninės kultūros pamokos
1. Žmogaus, šeimos, bendruomenės, tautos ryšys ir papročiai			
1.1	Bendruomenių įvairovė.	Regioninė ir tautinė savimonė. Mokiniai nagrinėja bendruomenių įvairovę (klasės, mokyklos, kaimo ar miestelio, mikrorajono ir kt.), aptaria bendruomeninio gyvenimo tradicijas, palygina jas praeityje ir dabar. Priskiria save tam tikrai bendruomenei, svarsto jos tradicijų tęstinumo ar plėtros galimybes. Pateikia skirtingų šalių bendruomeninių tradicijų pavyzdžių. Remdamiesi tyrimais ir pavyzdžiais aiškinasi, kas yra regioninė ir tautinė savimonė, išreiškia savo pastebėjimus šiuo klausimu. Pasitelkdami tautosaką ir kitus šaltinius, nagrinėja įvairias tautos kilmės istorijas. Apibūdina Lietuvos tautines bendrijas ir kaimynines tautas.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamta ir žmogus, dorinis ugdymas, geografija, istorija, gyvenimo įgūdžiai
1.2.	Paprotinis elgesys ir vertybės	Pateikdami pavyzdžių iš tautosakos ir istorijos, mokiniai svarsto tradicinių vertybių – gyvenimo darnos ir išminties, gimtojo krašto ir Tėvynės meilės – aktualumą dabarčiai. Diskutuoja apie juoko reikšmę etninėje kultūroje, išskiria juokavimo tradicijų būdingas savybes, tyrinėja liaudies anekdotų įvairovę ir kitus humoristinės tautosakos pavyzdžius. Nagrinėja ir kritiškai vertina tradicinius keiksmus, jų teigiamas ir neigiamas ypatybes.	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, gyvenimo įgūdžiai

2. Regioninės tapatybės raiška ir gyvenamoji aplinka			
2.1.	Tautinis ir archeologinis kostiumas	Naudodamiesi įvairiais šaltiniais, mokiniai apibūdina XIX –XX a. pr. tautinio kostiumo savitumą skirtinguose Lietuvos etnografiniuose regionuose – spalvas, raštus, galvos apdangalus, papuošalus ir kitas būdingas aprangos dalis. Nagrinėja skirtingo statuso žmonių tradicinę aprangą, atskirų jos dalių paskirtį ir sąsajas su apeigomis. Išsamiau tyrinėja savo (ar pasirinkto) etnografinio regiono tautinį kostiumą, kuria jo modelį. Susipažįsta su senovės baltų aprangos svarbiausiais bruožais, būdingomis detalėmis.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamta ir žmogus, geografija, istorija, dailė, technologijos
2.2.	Etnografiniai regionai, šalies kraštovaizdžio ypatybės	Mokiniai tyrinėja gyvenamosios vietovės kultūrinį kraštovaizdį – archeologijos, istorijos, architektūros ir gamtos paminklus, renka ir aptaria su jais susijusias istorijas, sakmes ir padavimus, aiškinasi vietovardžių kilmę. Panaudodami nuotraukas ir kitus šaltinius, palygina gimtosios vietovės kraštovaizdį seniau ir dabar. Ieško duomenų ir pristato miesto, miestelio ar kaimo įkūrimo istoriją, susipažįsta su vietos žymių žmonių veikla ir jos reikšme.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamta ir žmogus, dorinis ugdymas, geografija, istorija, pilietiškumo pagrindai,
2.3	Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai	Tyrinėdami įvairius šaltinius, mokiniai išskiria atskirų Lietuvos etnografinių regionų kulinarinio paveldo ypatybes. Nurodo lietuviškos virtuvės tradicinius prieskonius, aiškinasi jų naudą sveikatai. Apibūdina Lietuvos tautinių bendrijų nacionalinius patiekalus. Diskutuoja apie kulinarinį paveldą šiuolaikiniame gyvenime. Gilinasi į sveikos gyvensenos tradicijas, liaudies judriųjų ir sportinių žaidimų naudą sveikatai. Pasidalija savo žiniomis apie šiuos žaidimus, juos žaidžia. Nagrinėja sveikatos ir ligos sampratą tradicinėje kultūroje, ligonio slaugymo ir lankymo papročius.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamta ir žmogus, geografija, istorija, technologijos, fizinis ugdymas, muzika
3. Pasaulėjauta, žmogaus ryšys su gamta ir ūkinė veikla			
3.1	Gamta tradicinėje kultūroje ir pasaulėžiūroje	Remdamiesi vaizdine medžiaga ir kitais šaltiniais, apsilankę nacionaliniuose, regioniniuose parkuose, tradiciniuose ūkiuose, agroturizmo ar kaimo turizmo sodybose, mokiniai tyrinėja Lietuvos tradicinę augaliją ir gyvūniją, susipažįsta su lietuviškomis naminių gyvūnų ir augalų veislėmis. Pateikdami pavyzdžių, apibūdina simbolinę bičių reikšmę, sąsajas su dievybėmis Austėja ir Bubilu. Nagrinėja augalų ir gyvūnų įvaizdžius liaudies kūryboje, aiškinasi simbolines jų reikšmes, svarbą lietuvių kultūroje ir pasaulėjautoje, išskirdami ypač gerbiamus augalus ir gyvūnus (ąžuolą, žirgą ir kt.), jų sąsajas su dievybėmis.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamta ir žmogus, biologija, dorinis ugdymas (etika), geografija, istorija, muzika, .
3.2.	Kalendoriniai papročiai, tradiciniai verslai ir prekybos būdai.	Apsilankę etnokosmologijos ar kitame muziejuje, remdamiesi įvairiais šaltiniais, mokiniai aiškinasi laiko matavimo ir kalendorinių švenčių žymenis, simbolius. Gvildena simbolines skaičių reikšmes. Apibūdina tradicines derliaus šventes ir naujus rudens švenčių papročius (Grybų šventę, Baltų vienybės dieną). Pristato rudens turgų ir mugių tradicijas. Aiškinasi Šv.	Lietuvių kalba ir literatūra, gamta ir žmogus, dorinis ugdymas, geografija, istorija, gyvenimo įgūdžiai, dailė, technologijos, muzika,

		Andriejaus dienos, advento, Kūčių ir Kalėdų papročių, tautosakos ir kito folkloro simboliką. Aptaria kalėdinio laikotarpio turgus (saldaturgi, šeškaturgi, žasų ir kt.). Nusako viduržiemio šventės papročius. Pateikdami pavyzdžių, įvardija Užgavėnių tradicijų panašumus ir skirtumus įvairiuose Lietuvos regionuose. Aptaria pavasario laukimo papročius, palygina šiuolaikines pavasario lygiadienio ir Žemės dienos tradicijas. Apibūdina Kaziuko mugės tradicijas, pasidalija savo išpūdžiais. Aiškinasi Joninių (Rasų, Kupolių) papročius, simbolius, apeiginius veiksmus, klausosi ir atlieka pasirinktus muzikinio folkloro kūrinius. Pasidalija išpūdžiais apie Žolynų turgų. Apibūdina tradicinius verslus Lietuvoje – bitininkystę, žvejybą, medžioklę ir kt. Aptaria jų papročius, apeigas, simboliką, sąsajas su mitiniais vaizdiniais, atspindžius tautosakoje. Nagrinėja tradicinės prekybos formas, muges Lietuvoje ir atskiruose etnografiniuose regionuose. Aptaria senuosius baltų prekybinius ryšius su kitais kraštais („gintaro kelią“ ir kt.).	
4. Liaudies kūrybos palikimas ir tęstinumas			
4.1.	Sakytinis, muzikinis ir žaidybinis folkloras	Mokiniai išskiria sakmių, padavimų ir legendų ypatybes, pateikia žanro pavyzdžių. Aiškinasi tarmės, patarmės ir šnektos sampratas. Lankydamiesi įvairiuose etnokultūros, folkloro renginiuose, klausydami įrašų, mokiniai susipažįsta su įvairių Lietuvos regionų dainomis ir kita liaudies kūryba, apibūdina jų regioninius bruožus, atlieka pasirinktus pavyzdžius. Išsamiau nagrinėja karinių - istorinių dainų žanrą. Aiškinasi ir nusako sutartinių pagrindinius bruožus ir atlikimo įvairovę (dainuojamosios, instrumentinės, šokamosios ir žaidžiamosios), klausosi jų įrašų, pasirinktus pavyzdžius atlieka. Šoka grupinius šokius, „Polką su ragučiais“, žaidžia įvairius ratelius ir žaidimus. Tyrinėja tradicinius liaudies muzikos instrumentus, bando jais groti, pasakoja apie muzikavimo tradicijas Lietuvoje. Susipažįsta su išleista liaudies žaidimų rinkiniais, palygina tradicinius vaikų žaidimus ir šokius su dabartiniais	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, istorija,
4.2.	Tautodailė	Mokiniai apibūdina taikomąją tautodailę (tekstilės, keramikos, juvelyrikos, medžio, metalo, odos, vytelių, šaknų ar šiaudų dirbinius), aptaria jos pavyzdžius apsilankydami muziejuose ar parodose, pagal galimybes pasigamina dirbinių.	Dailė, technologijos,

Laukiami rezultatai: mokiniai palygins šeimos sandarą, narių santykius tradicinėje bendruomenėje ir šiuolaikinėje kultūroje. Paaškins senuosius ir iki šiol vartojamus giminių pavadinimus, jų reikšmę. Rinks duomenis apie savo šeimą ir giminę, jų istoriją ir tradicijas. Kūrybiškai pristatys sukurtą savo Giminės medį. Nagrinės Lietuvos kulinarinį paveldą ir mitybos papročius, sveikatos tausojimo ir higienos laikymosi papročius tradicinėje bendruomenėje. Nagrinės tradicinių darbų papročius. Apibūdins kai kuriuos tradicinius amatus. Tyrinės savo gyvenamosios vietovės kultūrinį kraštovaizdį, su jo objektais susijusią tautosaką, gimtojo miestelio, kaimo įkūrimo istoriją ir vietos bendruomenės tradicijas. Mokės apibūdinti medžio ir miško reikšmę etninėje kultūroje, jų įvaizdžius tradicinėje pasaulėžiūroje ir tautosakoje. Nagrinės paukščių įvaizdžius bei simboliką tautosakoje, papročiuose ir tradicinėje pasaulėžiūroje. Apibūdins liaudiškus orų spėjimo būdus, tradicinių

rudens švenčių (derliaus, gavėnios pabaigos, Vėlinių) reikšmę ir papročius, žiemos ciklo papročius, apeigas ir folklorą (advento, Kalėdų, Užgavėnių, gavėnios), kai kuriuos jų regioninius ypatumus, pavasario švenčių (susijusių su grįžtančiais paukščiais, velykinio laikotarpio, Melų dienos, Sekminių) papročius ir folklorą. Nagrinės atskirus sakytinės tautosakos žanrus, dainuos pasirinktus kūrinius, gros kai kuriais liaudies muzikos instrumentais, išmoks tradicinių liaudies šokių ir žaidimų. Taikys savo etnokultūrinės žinias dalyvaudami mokyklos, vietos bendruomenės, šeimos tradicinėse šventėse. Rinks kraštotyrinę medžiagą.

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS 7–8 KLASĖSE

Eil. Nr.	Teminė sritis	Pasiekimai	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Žmogaus, šeimos, bendruomenės, tautos ryšys ir papročiai	Mokiniai nagrinėja paauglystės ir jaunystės sampratą tradicinėje kultūroje, diskutuoja apie požiūrį į draugystę ir meilę. Apibūdina jaunimo brandos apeigas (inicijacijas) ir papročius, jų įvairovę ir kaitą. Tyrinėja tradicinių jaunimo ir meilės dainų, romansų ypatybes, mokosi dainuoti pasirinktas dainas. Susipažįsta su jaunimo šokių vakarėlių tradicijomis, palygina jas su dabartinėmis. Aiškinasi tradicinio šokio etiką (pakvietimą šokiui, padėką po jo ir kt.), apžvelgia porinių tradicinių šokių ir žaidimų įvairovę, juos šoka ir žaidžia. Analizuoja jaunimo vaidmenį tęsiant tradicijas tremtyje, siekiant atkurti Lietuvos nepriklausomybę XX a. etnokultūriniame sąjūdyje (žygeivių, romuviečių, kraštotyros ir folkloro judėjimuose). Palygina įvairių šalių jaunimo papročius.	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, geografija, dailė, muzika, technologijos
2.	Paprotnis elgesys ir vertybės	Mokiniai tyrinėja svetingumo ir vaišių papročius seniau ir dabar, aptaria tradicinių vaišių dainų paskirtį. Diskutuoja apie savo ir kitų tautų paprotinio elgesio ir tradicinio etiketo ypatybes, mandagumo raišką. Remdamiesi tautosaka ir kitais etnokultūriniais šaltiniais, pateikdami pavyzdžių, pagrindžia pagarbaus bendravimo tradiciją su kitos lyties, tautybės, tikėjimo, socialinės padėties žmonėmis.	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba.
3.	Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai	Mokiniai nagrinėja kalendorinių švenčių ir skirtingų sezonų tradicinį valgiaraštį, aptaria jį sveikos gyvensenos požiūriu. Pasidalindami sukaupia informacija ir savo patirtimi, apibūdina ir palygina mitybos tradicijas seniau ir dabar. Vertina kitų šalių kulinarinio paveldo ypatybes, svarsto jo paplitimą Lietuvoje. Pasinaudodami vaizdine medžiaga, leidiniais ir kitais šaltiniais, nagrinėja lietuviškų tradicinių sporto žaidimų įvairovę, išbando įvairius žaidimus. Analizuoja etnosporto plėtrą ir sklaidą Lietuvoje, pateikia kitų šalių tradicinių sporto žaidimų pavyzdžių	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba, muzika, , fizinis ugdymas, sporto būreliai, technologijos
4.	Tautinis kostiumas	Remdamiesi įvairiais šaltiniais, mokiniai aptaria lietuviško tautinio kostiumo kilmę ir raidą, aiškinasi jo reikšmę nacionalinio atgimimo laikotarpiu, tarpukario Lietuvoje ir dabar. Naudodamiesi vaizdine medžiaga ir kitais	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba, dailė, muzika, technologijos, , vokalinio dainavimo studija

		šaltiniais, palygina autentiškus tradicinius kostiumus ir jų stilizacijas tarpukariu ir vėlesniais laikotarpiais. Apibūdina ir vertina kitų Europos tautų nacionalinius kostiumus, jų nešiosenos tradicijas.	
5.	Tradicinė architektūra ir papročiai	Mokiniai susipažįsta su namų statybos, įkurtuvių papročiais ir apeigomis, aiškinasi įvairių statinių ar jų dalių paskirtį, simbolines reikšmes. Nagrinėja dainuojamąją ir smulkiąją tautosaką apie namus, juose esančius daiktus, sodybos aplinką. Renka medžiagą apie Lietuvos tradicinių kaimų ir vienkienių įvairovę, palygina su kitų šalių tradicinės kaimo architektūros pavyzdžiais. Diskutuoja dėl tradicinės architektūros tęstinumo šiandienos architektūriniame kraštovaizdyje svarbos.	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba, muzika, dailė, keramikos būrelis,
6.	Liaudies astronomija ir jos simbolika	Mokiniai aiškinasi pasaulio modelio sampratą, jos sąsajas su kosmologija. Tyrinėja liaudiškus būdus pasaulio kryptims nustatyti, senuosius dangaus šviesulių stebėjimo įrenginius. Aiškinasi astronominių reiškinių, dangaus šviesulių suvokimą, mitus ir simboliką tradicinėje kultūroje, įvaizdžius tautosakoje, ornamentikoje, tradiciniuose dirbiniuose	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, dailė, istorija, geografija, technologijos, fizika, .
7.	Kalendoriniai papročiai ir tradiciniai darbai	Remdamiesi šaltiniais mokiniai nagrinėja kalendorinių ir darbo papročių ryšį su gamtos astronominiais reiškiniais. Nusako jaunimo vaidmenį rudens talkų papročiuose. Apibūdina savitas Vakarų Lietuvos linamynio tradicijas. Analizuodami Vėlinių ir Helovyno kilmę, prasmes ir raišką, nurodo jų panašumus ir skirtumus. Nagrinėja miško kirtimo, plunksnų plėšymo ir kitas žiemos talkas. Aptaria persirengėlių papročius kalėdiniu ir Užgavėnių laikotarpiu, kaukių įvairovę ir prasmę, jas gaminasi, dalyvauja persirengėlių vaidinimuose. Tyrinėja tarpušvenčio, mėsiedo, Pelenų dienos, gavėnios, Pusiaugavėnio papročius. Aptaria Velykų lalavimo reiškinį ir supimosi tradicijas pavasariniu laikotarpiu. Diskutuoja apie tradicines ir naujas su meile, draugyste susijusias šventes (Mildos, Valentino). Palygina bendruomeninius Sekminių sambarių ir 14 rytagonių papročius, susipažįsta su paruginėmis giesmėmis, rateliais, atlieka pasirinktus kūrinius. Tyrinėja Rasos (Joninių, Kupolių) šventės kilmę, raidą. Aptaria latvių Lyguo ir Janių šventes. Apibūdina lietuviškų kalendorinių švenčių savitumą, jų reikšmę Lietuvos visuomenėje. Aiškinasi svarbiausius tradicinės žemdirbystės ir gyvulininkystės ypatumus Lietuvoje. Analizuoja lino kančios simboliką, jos elementus taiko savo kūryboje.	Technologijos, dailė, istorija, lietuvių kalba ir literatūra, muzika
8.	Sakytinis, muzikinis ir žaidybinis folkloras	Mokiniai analizuoja pasakojamosios ir retorinės tautosakos įvairovę. Apibūdina mitus ir mitologines dainas. Nusako baladžių ypatybes. Klausosi, nagrinėja partizanų ir tremtinių dainas, jas atlieka. Aiškinasi poros pasirinkimo ir kitų jaunimo žaidimų tradiciją. Aptaria tradicinius porinius ir kadrilinius šokius, jų muziką, atlieka pasirinktus šokius. Gilinasi į tradicinių	Lietuvių kalba ir literatūra, etika, dailė, muzika

		šokių klubų veiklą Lietuvoje ir kitose šalyse. Atpažįsta tradicinių šokių atspindžius šiuolaikiniuose jaunimo šokiuose. Aptaria tradicines muzikos kapelas, jų šokių repertuarą.	
9.	Tautodailė	Mokiniai apibūdina vaizduojamąją tautodailę (skulptūros, tapybos ir grafikos darbus, karpinius), lankydami muziejuose ar parodose susipažįsta su jos įvairove.	Lietuvių kalba ir literatūra, istorija, etika, dailė, muzika
10.	Liaudies kūrybos kaupimas ir kaita	Mokiniai aptaria tautosakos užrašymo istoriją, sukauptus folkloro ir tarmių archyvus, tautodailės fondus. Palygina autentišką ir stilizuotą liaudies kūrybą. Apibrėžia World music, post-folkoro, pseudo-folkloro (kičo) sampratas.	Lietuvių kalba ir literatūra, istorija, etika, dailė, muzika, informatika

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS 9-10 KLASĖSE

Eil. Nr.	Teminė sritis	Pasiekimai	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Žmogaus, šeimos, bendruomenės, tautos ryšys ir papročiai	Remdamiesi tyrinėtojų darbais, mokiniai nagrinėja savo ir kito sampratą šeimos ir bendruomeniniuose papročiuose bei apeigose. Palygina savo tautos ir kitų tautų tradicines šeimos apeigas – vestuves, laidotuves, krikštynų ir konfirmacijų papročius. Tyrinėja tautiečių bendruomenės ir jų tradicijas kitose šalyse. Diskutuoja apie baltų kilmę, lietuvių tautos kultūrinius ryšius su kitomis tautomis, pateikia pavyzdžių.	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, geografija, dailė, muzika, technologijos, etika
2.	Paprotinė teisė ir elgesys	Remdamiesi etninės kultūros ir istorijos šaltiniais, mokiniai nagrinėja šeimos ir bendruomenės paprotinį elgesį, paprotinės teisės atspindžius kuriant teisėkūros pradmenis Lietuvoje, skirtingų laikotarpių nuosavybės ir teisėtumo sampratą. Remdamiesi etnokultūrinėmis žiniomis, diskutuoja apie vyrų ir moterų teises, skirtingų lyčių bendravimo ypatybes. Apibūdina, vertina savo ir kitų tautų paprotinio elgesio normas, palygina su šiuolaikiniu gyvenimu.	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba
3.	Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai	Mokiniai nagrinėja mitybos papročių kaitą Lietuvoje ir kulinarinio paveldo reikšmę šiuolaikiniame gyvenime. Palygina sveikatos tausojimo ir higienos laikymosi papročius Lietuvoje ir kitose šalyse, gydomųjų maisto produktų panaudojimą tradicinėje virtuvėje ir liaudies medicinoje. Remdamiesi etnokultūriniais šaltiniais, apibūdina liaudies medicinos ir veterinarijos ypatybes. Diskutuoja apie lietuvių ir kitų tautų tradicinių sporto žaidimų šiandieninę būklę ir svarbą, žaidžia pasirinktus žaidimus.	Biologija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, tikyba, muzika, technologijos, fizinis ugdymas
4.	Tautinis kostiumas	Remdamiesi tyrinėtojų darbais, mokiniai nagrinėja tautinio kostiumo susiformavimo aplinkybes, europinių madų įtaką jo raidai. Įvardija regioninius ir skirtingos socialinės padėties žmonių tautinio kostiumo skirtumus. Palygina lietuvišką tautinį kostiumą su Lietuvos tautinių bendrijų ir kaimyninių tautų	Geografija, dailė, lietuvių kalba ir literatūra, muzika, istorija, technologijos

		nacionaliniais kostiumais. Diskutuoja apie tautinio kostiumo reikšmę šiuolaikinio žmogaus gyvenime Lietuvoje bei kitose šalyse.	
5.	Tarmių įvairovė	Mokiniai pristato tarmių, patarmių ir šnektų įvairovę Lietuvoje, apibūdina jų gyvąją tradiciją.	Istorija, lietuvių kalba ir literatūra, etika, muzika, dailė
6.	Etnografiniai regionai, kraštovaizdžio ir architektūros ypatybės	Naudodamiesi tyrėjų darbais, mokiniai analizuoja etnografinių regionų raidą ir ją lėmusius veiksniai. Nagrinėja regioninius tradicinės architektūros skirtumus, apibūdina įvairių tipų tradicinius kaimus (gatvinius, kupetinius, padrikuosius, vienkiemius). Išskiria dvarus, kitus kultūrinio kraštovaizdžio objektus, aptaria jų kaitą per pastarąjį šimtmetį. Diskutuoja apie tradicinės architektūros puoselėjimą Lietuvoje ir kitose šalyse.	Lietuvių kalba ir literatūra, muzika, dailė, istorija, geografija, technologijos
7.	Pasaulėjauta, žmogaus ryšys su gamta ir ūkinė veikla	Mokiniai analizuoja baltų tikėjimo ir mitinio pasaulėvaizdžio atspindžius kalendorinėse, darbo ir šeimos apeigose, papročiuose, tautosakoje, tautodailėje, tradiciniuose dirbiniuose, architektūroje, antkapiniuose krikščiuose ir kt. Palygina senovės baltų ir senovės graikų, romėnų, kitų tautų mitologiją, religiją. Samprotauja apie baltų pasaulėžiūros ir krikščionybės dermę Lietuvos etninėje kultūroje paskutiniais šimtmečiais.	Technologijos, dailė, istorija, lietuvių kalba ir literatūra, muzika
8.	Kalendoriniai papročiai ir tradicinė ūkinė veikla	Mokiniai tyrinėja kalendorinių švenčių sąsajas su tradiciniais ūkio darbais ir religija. Aiškinasi derliaus švenčių ryšį su protėvių kultu. Nagrinėja mirusiųjų minėjimo ir kapų lankymo papročius Lietuvoje, palygina su įvairių tautinių bendrijų, kaimyninių ir tolimesnių tautų tradicijomis. Išskiria lietuviškų advento, Kūčių ir Kalėdų papročių savitumą kitų tautų kontekste. Susipažįsta su įvairių religinių konfesijų kalėdinėmis tradicijomis. Apibūdina baltų ir krikščioniškų tradicijų persipynimą lietuviškose velykinio laikotarpio apeigose, palygina skirtingų religinių konfesijų velykinius papročius. Rasos (Joninių, Kupolių) šventės tradicijas sugretina su kitų šalių vidurvasario šventės tradicijomis. Remdamiesi šaltiniais, nagrinėja Žolinių šventės kilmę, papročius, tradicijas, palygina su kaimyninių ir kitų šalių tradicijomis. Aptaria tradicinių darbų, amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui, jų raidą, analizuoja kaitos priežastis	Dailė, muzika, technologijos, lietuvių kalba ir literatūra, istorija
9.	Liaudies kūrybos palikimas ir tęstinumas	Mokiniai analizuoja raudų ypatybes, paskirtį ir simbolizmą. Aptaria giesmių įvairovę, giedojimo tradicijos kaitą. Nagrinėja šeimos dainų žanrą, klausosi ir atlieka pasirinktus muzikinio folkloro kūrinius. Tyrinėja sakytinio, muzikinio, šokamojo ir žaidybinio folkloro kūrybos formas, žanrų įvairovę, jų ypatumus ir kaitą, pasirinktus kūrinius atlieka, įtraukia į savo kūrybą. Mokiniai nusako klotimo teatro ir Lietuvių folkloro teatro reikšmę, apibūdina jų veiklos ypatybes. Aplankydami parodas ir remdamiesi kitais šaltiniais, mokiniai gilina žinias į šiuolaikinę tautodailę, pagal galimybes kuria tautodailės dirbinius.	Dailė, muzika, technologijos, lietuvių kalba ir literatūra, istorija, tikyba

		Mokiniai nagrinėja liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų darbuose – aranžuotėse, stilizacijose, autoriniuose kūriniuose.	
--	--	--	--

Integruojamoji programa „Smurto prevencijos įgyvendinimas mokykloje“		
Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Intervencijos tikslas – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą.		
I-IV klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Elgesys klasėje. Klausymo ypatumai. Susitarimų laikymasis.	PUG, 1 - 4 kl. , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
2.	Bendravimo įgūdžių ugdymo įtaka smurto prevencijai. Mokinių išitraukimas į bendrą veiklą. Pagalbos draugui teikimas.	PUG, 1 - 4 kl. , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
3.	Mano jausmų suvokimas. Kaip aš atpažįstu savo ir kito jausmus. Ar moku valdyti savo pyktį? Agresyvaus elgesio atpažinimas.	PUG, 1 - 4 kl. , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
4.	Savikontrolė ir jos reikšmė bendraujant ir bendradarbiaujant su klasės draugais. Kaip elgtis, kai tave erzina, ir kaip išvengti smurto?	PUG, 1 - 4 kl. , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
5.	Taisyklės bendraujant.	PUG, 1 - 4 kl. , dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
V-VIII klasės		
Eil. Nr.	Integruojamoji tema	Klasė ir dalykai, į kuriuos integruojama
1.	Savimonė. Bendravimo ir bendradarbiavimo ypatumai. Kaip aš sugebu įveikti gyvenimo sunkumus?	5 - 10 kl. dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
2.	Priklausymas grupei – mokinio „įvaizdžio“ dalis. Ką man reiškia priklausyti grupei ir ką priklausymas grupei reiškia kitiems? Savo poreikių derinimas prie grupės poreikių.	5 - 10 kl. dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
3.	Mokinių pareigos, teisės ir atsakomybė. Jų laikymasis.	5 - 10 kl. dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
4.	Saugios aplinkos suvokimas. Rizikos vaidmens žmogaus gyvenime atpažinimas. Rizika bendraujant ir bendradarbiaujant.	5 - 10 kl. dorinis ugdymas, klasės valandėlės.
5.	Smurto pasekmė asmeniui, šeimai ir visuomenei. Konfliktai, nelaimingi atsitikimai, kaip neigiamos smurto pasekmės. Konfliktų sprendimo būdai.	5 - 10 kl. dorinis ugdymas, klasės valandėlės.

GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS 1-4 KLASĖSE

Bendrosios nuostatos

Gyvenimo įgūdžių bendroji programa (toliau – Programa) apibrėžia gyvenimo įgūdžių dalyko paskirtį, tikslą ir uždavinius, dalyku ugdomas kompetencijas, pasiekimų sritis ir pasiekimų raidą, dalyko mokymo(si) turinį, pasiekimų lygių požymius ir pasiekimų vertinimą.

Gyvenimo įgūdžių dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas ir galimybes ugdytis įgūdžius, gebėjimus, asmenines savybes, vystyti talentus, įgyti žinių, kurie jaunam žmogui taps įrankiais, padedančiais savarankiškai nuspręsti dėl savo ateities, priimti su karjera ir asmeniniu gyvenimu susijusius sprendimus, kelti tikslus ir jų siekti.

Programoje išskirtos keturios pasiekimų sritys: Savęs pažinimas, kėlimas ir siekimas asmeninių tobulėjimo tikslų, Tarpusavio santykių kūrimas ir mokymasis bendradarbiauti, Atsakingas elgesys ir pasekmių įvertinimas, Asmens, bendruomenės gerovės kūrimas, sveikatos stiprinimas ir saugojimas.

Gyvenimo įgūdžių dalyko tikslas – sudaryti galimybę kiekvienam mokiniui nuosekliai ugdytis gyvenimui svarbius įgūdžius: socialinius ir emocinius įgūdžius bei gebėjimus, sveikos gyvensenos nuostatas, mokytis saugoti savo ir kitų sveikatą ir gyvybę, pasiruošti kurti asmeninius ir profesinius santykius, pasirinkti profesinį kelią bei tapti jautriems ir atliepiantiems kitų asmenų, bendruomenės, visuomenės gerovės poreikius.

Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

- tyrinėja savo ir kitų emocijas, mokosi atpažinti jas sukeliančius impulsus ir juos valdyti; mokosi ir tobulina įtraukiojo elgesio įgūdžius, kurie padeda kurti santykius, dirbti ir bendradarbiauti su įvairiais asmenimis;
- analizuoja įvairias situacijas, kuriose reikia priimti atsakingus sprendimus ir įvertinti pasekmes dėl savo ir kitų gerovės;
- įgyja žinių ir įgūdžių, reikalingų sveikatai ir gyvybei saugoti, mokosi suteikti pirmąją pagalbą ir išvengti ligų ir traumų;
- aktyviai tyrinėja mokyklos, bendruomenės, šalies, pasaulio poreikius ir problemas, pritaiko įgūdžius, gebėjimus ir kompetencijas kuriant, gerinant, saugant kitų asmenų, skirtingų grupių gerovę.

1 klasė

EIL. NR.	MOKYMO(SI) TURINIO SRITIS	UGDOMI PASIEKIMAI	UGDOMOS KOMPETENCIJOS	MOKYMO(SI) PRIEMONĖ	INTEGRACIJA
1.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Papasakoja apie įvairias situacijas ir tai, kokias emocijas jose gali jausti, išskiria emocijų intensyvumą, apibūdina ryšį tarp jausmų, žodžių ir kūno kalbos. Paaiškina, kas sukelia stiprias emocijas, ir pasako, kaip jas gali nuraminti ir kada reikia pagalbos (A1.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Mūsų šešios emocijos. Atviras jaunimo centras „Žalianamis“ https://www.youtube.com/watch?v=OwnmJCVuBng 5 pirštų emocijų valdymo metodas. VšĮ Pozityvaus ugdymo institutas https://www.youtube.com/watch?v=3YoayYs_1CM Paprastas nusiramino patimas, tinkantis ir vaikams. „Aš ir psichologija“ https://www.youtube.com/watch?v=zgyX9ojolLY	Kalbinis ugdymas; Klasės val.; Dorinis ugdymas; Fizinis ugdymas
2.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Papasakoja, kokie asmenys gali padėti tobulėti mokykloje, namie šeimoje ir bendruomenėje, prireikus prašo pagalbos (A2.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Integruojama į visus dalykus
3.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Paaiškina, kas yra ilgalaikis ir trumpalaikis tikslas, motyvacija, išsikelia tikslą, suplanuoja jo siekti ir siekia, prašo pagalbos susidūrus su sunkumais (A3.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Integruojama į visus dalykus
4.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Išklauso iki galo kalbantįjį, atpažįsta ir paaiškina, kodėl svarbu rodyti gero klausymo įgūdžius, reaguoja, jeigu reikia kam nors emocinės paramos (B1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Atpažink liūdesį ir kitus jausmus. Praleisk progą pasityčioti! Kai kyla noras įskaudinti ar pažeminti kitą. VšĮ „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=8hft9k46rwQ Kaip išreikšti pyktį, neįskaudinant kito? VšĮ „Vaikų linija“	Fizinis ugdymas; Šokis; Teatras; Dorinis ugdymas (akcentuojant rizikas); Klasės val.

				https://www.youtube.com/watch?v=KARe2b1S6UA	
5.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Dirba, bendradarbiauja grupėje ir atlieka paskirtą vaidmenį. Paaiškina darbo grupėje sėkmės požymius (B2.3)	Komunikavimo; Kultūrinė; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Integruojama į visus dalykus
6.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Išreiškia palaikymą įvairioms grupėms, apibūdina, kaip domėjimasis, bendravimas su skirtingų kultūrų asmenimis praturtina gyvenimą (B3.3)	Kultūrinė		Visuomeninis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Šokis; Teatras
7.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kas yra provokacija, išvengia konfrontacijos išreiškiant kitam mintis panaudodamas tvirtus „Ne“ sakymo įgūdžius. Paaiškina, kas yra patyčios, kaip reikia į jas reaguoti ir stabdyti, analizuoja, kur dažniausiai vyksta patyčios ir kaip gali padėti tiems, iš kurių tyčiojasi (B4.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	STOP patyčioms. VšĮ „Lions Quest Lietuva“ https://www.youtube.com/watch?v=cNLV-SBj4dQ Kai emocijos iš virtualios erdvės persikelia į mokyklą. Praleisk progą pasityčioti! VšĮ „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=G2JAWnqJb4I	Dorinis ugdymas; Klasės val.; Ugdymo įstaigos bendruomenės veiklos; Gali būti integruojama į visus dalykus
8.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Paaiškina, kas yra sąžiningumas, atsakomybės ir pagarba, pateikia pavyzdžių, kokiose situacijose ir kaip galima šias savo savybes pademonstruoti, ir veikia sąžiningai, atsakingai ir pagarbiai (C1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Klasės val.; Dorinis ugdymas; Fizinis ugdymas
9.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Atpažįsta patikimus ir nepatikimus šaltinius, priimdamas sprendimą naudoja kelių žingsnių sprendimų priėmimo strategiją, argumentuoja, suskirsto sprendimus į tinkamus ir netinkamus (C2.3)	Pažinimo; Skaitmeninė	GALVOK ir VEIK. Socialinės ir emocinės kompetencijos. VšĮ „Lions Quest Lietuva“ https://www.youtube.com/watch?v=Max2Ftdm7RM	Klasės val.; Dorinis ugdymas; Fizinis ugdymas (kai mokomasi sprendimų priėmimų, integruojama į visus dalykus)
10.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Pateikia žalingo elgesio pavyzdžių, paaiškina, kaip pavojų keliantis elgesys sukelia grėsmę sveikatai, gyvybei ir	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pavojingos medžiagos Ženkla ir žymės Cheminės medžiagos. Via Storia	Kalbinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas;

		turtui, pademonstruoja, kaip pasipriešinti grėsmę keliančiam elgesiui. Paaiškina, kas yra taršos šaltinis, kaip jį atpažinti ir elgtis jį pamačius, saugiai evakuojasi iš mokyklos. Paaiškina, kam reikalingas Bendrasis pagalbos centras. Pasako skubiosios pagalbos 112 numerį ir kokiais atvejais reikia juo skambinti. Paaiškina, kaip vengti nelaimingų atsitikimų. Argumentuoja, kodėl svarbu atpažinti netinkamą prisilietimą, kodėl apie jį svarbu pranešti patikimam suaugusiajam (D1.3)		https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-danger-chemicals Saugaus elgesio ABC. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusyramokykla.lt/pamoka/gyvenimo-igudziai/elgesys-gatveje-ir-kelio-zenklai/ Saugaus eismo pamoka. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusyramokykla.lt/pamoka/gyvenimo-igudziai/saugaus-eismo-pamoka/ Pasirengimas branduolinėms ar radiologinėms avarijoms. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/391	Dorinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Muzika, Fizinis ugdymas; Klasės val.
11.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Paaiškina, kodėl svarbu turėti dienos režimo ir sveikatos saugojimo planą, susikuria savo ir paaiškina, kaip sekasi jo laikytis. Atpažįsta ir pademonstruoja pirmosios pagalbos įgūdžius, esant kvėpavimo sutrikimams, fiksuoja lūžius, pasako pagalbos teikimo algoritmą, bando daryti dirbtinį kvėpavimą. Paaiškina, kas yra pavojingos ir nežinomos medžiagos, kaip su jomis elgtis, pateikia vaistų, psichoaktyviųjų ir kitų pavojingų medžiagų pavyzdžių (D2.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Sveikatai palanki mityba ir fizinis aktyvumas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=Erh77XQOsS0 Atpažinti užspringusį ir mokyti suteikti užspringusiam pagalbą. Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras https://www.youtube.com/watch?v=THQSXDUyMQ0&t=30s Metodinis leidinys „Pirmosios pagalbos teikimo vadovas“. Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/309	Gamtamokslinis ugdymas; Klasės val.; Technologinis ugdymas; Informatika; Fizinis ugdymas

				Lytinis brendimas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=ZFNI0aGFeXc	
--	--	--	--	--	--

2 klasė

EIL. NR.	MOKYMO(SI) TURINIO SRITIS	UGDOMI PASIEKIMAI	UGDOMOS KOMPETENCIJOS	MOKYMO(SI) PRIEMONĖ	INTEGRACIJA
1.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Papasakoja apie įvairias situacijas ir tai, kokias emocijas jose gali jausti, išskiria emocijų intensyvumą, apibūdina ryšį tarp jausmų, žodžių ir kūno kalbos. Paaiškina, kas sukelia stiprias emocijas, ir pasako, kaip jas gali nuraminti ir kada reikia pagalbos (A1.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Mūsų šešios emocijos. Atviras jaunimo centras „Žalianamis“ https://www.youtube.com/watch?v=OwnmJCVuBng 5 pirštų emocijų valdymo metodas. VšĮ Pozityvaus ugdymo institutas https://www.youtube.com/watch?v=3YoayYs_1CM Paprastas nusiramino patimas, tinkantis ir vaikams. „Aš ir psichologija“ https://www.youtube.com/watch?v=zgyX9ojolLY	Kalbinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Klasės val.
2.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Papasakoja, kokie asmenys gali padėti tobulėti mokykloje, namie šeimoje ir bendruomenėje, prireikus prašo pagalbos (A2.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visi dalykai (pomėgiai, talentai) Visuomeninis ugdymas (bendruomeniškumas)
3.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Paaiškina, kas yra ilgalaikis ir trumpalaikis tikslas, motyvacija, išsikelia tikslą, suplanuoja jo siekti ir siekia, prašo pagalbos susidūrus su sunkumais (A3.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visi dalykai (mokymasis mokytis)

4.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Išklausyti iki galo kalbantįjį, atpažinti ir paaiškinti, kodėl svarbu rodyti gero klausymo įgūdžius, reaguoti, jeigu reikia kam nors emocinės paramos (B1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Atpažinti liūdesį ir kitus jausmus. Praleisk progą pasityčioti! Kai kyla noras įskaudinti ar pažeminti kitą. Vėl „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=8hft9k46rwQ	Kalbinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Klasės val.; Visi dalykai (taisyklės klasėje)
				Kaip išreikšti pyktį, neįskaudinant kito? Vėl „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=KARe2b1S6UA	
5.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Dirba, bendradarbiauja grupėje ir atlieka paskirtą vaidmenį. Paaiškinti darbo grupėje sėkmės požymius (B2.3)	Komunikavimo; Kultūrinė; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visi dalykai (darbo grupėje susitarimai)
6.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Išreiškia palaikymą įvairioms grupėms, apibūdina, kaip domėjimasis, bendravimas su skirtingų kultūrų asmenimis praturtina gyvenimą (B3.3)	Kultūrinė		Visuomeninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Klasės val.; Galima integracija į visus dalykus
7.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškinti, kas yra provokacija, išvengia konfrontacijos išreikšiant kitam mintis panaudodamas tvirtus „Ne“ sakymo įgūdžius. Paaiškinti, kas yra patyčios, kaip reikia į jas reaguoti ir stabdyti, analizuoti, kur dažniausiai vyksta patyčios ir kaip gali padėti tiems, iš kurių tyčiojasi (B4.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	STOP patyčioms. Vėl „Lions Quest Lietuva“ https://www.youtube.com/watch?v=cnLV-SBj4dQ	Klasės val.; Dorinis ugdymas; Galima integracija į visus dalykus (patyčių prevencija, tinkamų sprendimų priėmimas)
				Kai emocijos iš virtualios erdvės persikelia į mokyklą. Praleisk progą pasityčioti! Vėl „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=G2JAWnqJb4I	
8.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Paaiškinti, kas yra sąžiningumas, atsakomybės ir pagarba, pateikia pavyzdžių, kokiose situacijose ir kaip galima šias savo savybes	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visuomeninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas

		pademonstruoti, ir veikia sąžiningai, atsakingai ir pagarbiai (C1.3)			
9.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Atpažįsta patikimus ir nepatikimus šaltinius, priimdamas sprendimą naudoja kelių žingsnių sprendimų priėmimo strategiją, argumentuoja, suskirsto sprendimus į tinkamus ir netinkamus (C2.3)	Pažinimo; Skaitmeninė	GALVOK ir VEIK. Socialinės ir emocinės kompetencijos. VšĮ „Lions Quest Lietuva“ https://www.youtube.com/watch?v=Max2Ftdm7RM	Kalbinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Klasės val.; Galima integracija į visus dalykus (tinkamų sprendimų priėmimas)
10.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Pateikia žalingo elgesio pavyzdžių, paaiškina, kaip pavojų keliantis elgesys sukelia grėsmę sveikatai, gyvybei ir turtui, pademonstruoja, kaip pasipriešinti grėsmę keliančiam elgesiui. Paaiškina, kas yra taršos šaltinis, kaip jį atpažinti ir elgtis jį pamačius, saugiai evakuojasi iš mokyklos. Paaiškina, kam reikalingas Bendrasis pagalbos centras. Pasako skubiosios pagalbos 112 numerį ir kokiais atvejais reikia juo skambinti. Paaiškina, kaip vengti nelaimingų atsitikimų. Argumentuoja, kodėl svarbu atpažinti netinkamą prisilietimą, kodėl apie jį svarbu pranešti patikimam suaugusiajam (D1.3).	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pavojingos medžiagos Ženkla ir žymės Cheminės medžiagos. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-danger-chemicals Saugaus elgesio ABC. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusyramokykla.lt/pa-moka/gyvenimo-igudziai/elgesys-gatveje-ir-kelio-zenklai/ Saugaus eismo pamoka. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusyramokykla.lt/pa-moka/gyvenimo-igudziai/saugaus-eismo-pamoka/ Pasirengimas branduolinėms ar radiologinėms avarijoms. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/391	Gamtamokslinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Fizinis ugdymas (orientavimasis mokyklos erdvėje); Klasės val.
11.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Paaiškina, kodėl svarbu turėti dienos režimo ir sveikatos saugojimo planą, susikuria savo ir paaiškina, kaip sekasi jo laikytis. Atpažįsta ir pademonstruoja pirmosios pagalbos įgūdžius, esant	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Sveikatai palanki mityba ir fizinis aktyvumas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=Erh77XQOsS0	Gamtamokslinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Matematinis

		kvėpavimo sutrikimams, fiksuoja lūžius, pasako pagalbos teikimo algoritmą, bando daryti dirbtinį kvėpavimą. Paaiškina, kas yra pavojingos ir nežinomos medžiagos, kaip su jomis elgtis, pateikia vaistų, psichoaktyviųjų ir kitų pavojingų medžiagų pavyzdžių (D2.3).		Atpažinti užspringusį ir mokytis suteikti užspringusiam pagalbą. Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras https://www.youtube.com/watch?v=THQSXDUyMQ0&t=30s Metodinis leidinys „Pirmosios pagalbos teikimo vadovas“. Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/309 Lytinis brendimas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=ZFNIOaGFeXc	ugdymas; Informatika; Klasės val.
--	--	---	--	--	-----------------------------------

3 klasė

EIL. NR.	MOKYMO(SI) TURINIO SRITIS	UGDOMI PASIEKIMAI	UGDOMOS KOMPETENCIJOS	MOKYMO(SI) PRIEMONĖ	INTEGRACIJA
1.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Paaiškina, kas yra jausmai, emocijų raiškai taiko proceso „mintys-veiksmai-emocijos“ logiką, paaiškina, kada neigiamos emocijos gali tapti naudingos. Atpažįsta ir įvardija fizinius pojūčius ir emocijas, kurie rodo grėsmę keliantį pavojų ar nerimą, pademonstruoja išmoktos nusiramino sekos „Įvardyk emociją – nusiramink – apmąstyk“ žingsnius (A1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Mūsų šešios emocijos. Atviras jaunimo centras „Žalianamis“ https://www.youtube.com/watch?v=OwnmJCvUBng 5 pirštų emocijų valdymo metodas. VšĮ Pozityvaus ugdymo institutas https://www.youtube.com/watch?v=3YoayYs_1CM Paprastas nusiramino pratimas, tinkantis ir vaikams. „Aš ir psichologija“ https://www.youtube.com/watch?v=zgvX9ojolly	Kalbinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Klasės val.

2.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Paaiškina, kaip patirtos nesėkmės gali padėti siekti išsikeltų sėkmių, pateikia pavyzdžių, kaip asmeniškai prisideda prie bendruomenės gerovės ir kaip – bendruomenė (A2.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visuomeninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Klasės val.; Galima integracija į visus dalykus
3.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Išsikelia mokymo(si) tikslą, fiksuoja pažangą žodžiu, raštu, paaiškina, kas yra vidinė ir išorinė motyvacija, pateikia vidinės motyvacijos pavyzdžių iš savo patirties (A3.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Dorinis ugdymas; Klasės val.; Galima integracija į visus dalykus
4.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Iš žodinių ir nežodinių užuominų paaiškina kito žmogaus jauseną ir tinkamai į ją reaguoja, įvardija, pateikia abipusės pagarbos pavyzdžius, pagarbiai elgiasi (B1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Atpažink liūdesį ir kitus jausmus. Praleisk progą pasityčioti! Kai kyla noras įskaudinti ar pažeminti kitą. VŠĮ „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=8hft9k46rwQ Kaip išreikšti pyktį, neįskaudinant kito? VŠĮ „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=KARe2b1S6UA	Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Klasės val. (pagal poreikį visi dalykai)
5.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kaip vertybės padeda sutarti grupės nariams, įsipareigoja ir prisiima atsakomybę dirbant grupėje, komandoje, kartu su grupe nustato bendrus tikslus (B2.3)	Komunikavimo; Kultūrinė; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visi dalykai
6.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kas yra privatumas ir duomenų apsauga, pasakoja apie skirtingų kultūrų bendravimo ypatumus, argumentuoja, kaip skirtingų kultūrų žmonės praturtina vieni kitų gyvenimą (B3.3)	Kultūrinė; Skaitmeninė		Visuomeninis ugdymas; Kalbinis ugdymas
7.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kas yra teigiamas ir neigiamas bendraamžių spaudimas, ir pademonstruoja, kaip atsispirti, paaiškina ir pateikia pavyzdžių, kaip	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Konfliktų sprendimas. VŠĮ „Lions Quest Lietuva“ https://youtu.be/IpMFiXhFndM	Kalbinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Klasės val.;

		atskirti problemos įvardijimą nuo kaltinimo. Paaiškina, kaip jaučiasi visi patyčių dalyviai, pademonstruoja veiksmingus atsako į patyčias būdus (B4.3)		STOP patyčioms. VšĮ „Lions Quest Lietuva“ https://www.youtube.com/watch?v=c nLV-SBj4dQ Kai emocijos iš virtualios erdvės persikelia į mokyklą. Praleisk progą pasityčioti! VšĮ „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v= G2JAWnqJb4I	Galima integracija į visus dalykus (informacijos patikimumas)
8.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Paaiškina, kaip atsispirti provokacijai pažeisti taisykles, kaip reaguoti ir į ką kreiptis, jeigu nežino, kaip pasielgti (C1.3)	Komunikavimo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pavojingos medžiagos Ženkla ir žymės Cheminės medžiagos. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos- films/napo-danger-chemicals	Visuomeninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Klasės val.
9.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Paaiškina, kaip bendraamžiai daro įtaką priimant sprendimus, kaip įvertinti spaudimą ir priimti sprendimą pritaikius sprendimo priėmimo metodą (C2.3)	Komunikavimo; Pažinimo; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Klasės val. (visi dalykai - problemų sprendimas, alternatyvų vertinimas)
10.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Atpažįsta kitų nesaugų elgesį ir paaiškina, koks elgesys bus saugus ir padės saugoti save ir kitus, paaiškina, kas yra išvykimo krepšio paruošimas. Saugiai evakuojasi iš uždarytų patalpų, padeda evakuotis draugui. Įvardija saugaus elgesio taisykles gavus informaciją apie pavojų, papasakoja, kokios skubiosios pagalbos tarnybos teikia pagalbą, ir ją apibūdina. Įvardija asmenines savybes, įgūdžius ir gebėjimus, kurie padės išvengti	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pavojaus ir draudžiamieji ženklai. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/learning- with-napo/napo-for-teachers/napos- best-signs-safety-danger-prohibition- signs Darbas aukštyje yra didelės rizikos veikla. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos- films/napo-work-height Saugaus elgesio ABC. Vilnius yra mokykla	Gamtamokslinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Meninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Klasės val.

		rizikingų situacijų, paaiškina, kokių pirmųjų veiksmų imtis patyrus smurtą ir kas gali suteikti pagalbą (D1.3)		https://www.vilniusyramokykla.lt/pamoka/gyvenimo-igudziai/elgesys-gatveje-ir-kelio-zenklai/ Saugaus eismo pamoka. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusyramokykla.lt/pamoka/gyvenimo-igudziai/saugaus-eismo-pamoka/ Apie naudojamus saugos ir sveikatos ženklus. Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija https://www.vdi.lt/AtmUploads/DarboovieteseNaudojamiSaugosIrSveikatosZenklai.pdf * Napo: „saugumas darbe... ir ne tik“ Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-safety-and-outside-work Pasirengimas branduolinėms ar radiologinėms avarijoms. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/391	
11.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Paaiškina kasdienės higienos brandos periodu ypatumus, kas yra sveika gyvensena ir kaip ji padeda siekti išsikeltų tikslų ir saugoti sveikatą. Apibūdina, kas yra sveikatos sutrikimas, paaiškina, kaip atpažinti ir kada reikia kreiptis pagalbos, pademonstruoja pirmosios pagalbos teikimo įgūdžius. Papasakoja apie žalingą alkoholio ir tabako poveikį sveikatai ir gyvybei, įvardija savo	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Sveikatai palanki mityba ir fizinis aktyvumas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=Erh77XQOsS0 Atpažinti užspringusį ir mokyti suteikti užspringusiam pagalbą. Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras https://www.youtube.com/watch?v=THQSXDUyMQ0&t=30s	Gamtamokslinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Meninis ugdymas

		vertybes ir nuostatas, kurios padės atsispirti jų vartojimui, argumentuoja (D2.3)		Metodinis leidinys „Pirmosios pagalbos teikimo vadovas“. Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/309 Nelaimingų atsitikimų prevencija. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-in-shocking-situations Lytinis brendimas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=ZFNlOaGFeXc	
--	--	---	--	---	--

4 klasė

EIL. NR.	MOKYMO(SI) TURINIO SRITIS	UGDOMI PASIEKIMAI	UGDOMOS KOMPETENCIJOS	MOKYMO(SI) PRIEMONĖ	INTEGRACIJA
1.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Paaiškina, kas yra jausmai, emocijų raiškai taiko proceso „mintys-veiksmai-emocijos“ logiką, paaiškina, kada neigiamos emocijos gali tapti naudingos. Atpažįsta ir įvardija fizinius pojūčius ir emocijas, kurie rodo grėsmę keliantį pavojų ar nerimą, pademonstruoja išmoktos nusiramino sekos „Įvardyk emociją – nusiramink – apmąstyk“ žingsnius (A1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Mūsų šešios emocijos. Atviras jaunimo centras „Žalianamis“ https://www.youtube.com/watch?v=OwnmJCVuBng 5 pirštų emocijų valdymo metodas. VšĮ Pozityvaus ugdymo institutas https://www.youtube.com/watch?v=3YoayYs_1CM Paprastas nusiramino pratimas, tinkantis ir vaikams. „Aš ir psichologija“ https://www.youtube.com/watch?v=zgyX9ojolLY	Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Klasės val.

2.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Paaiškina, kaip patirtos nesėkmės gali padėti siekti išsikeltų sėkmių, pateikia pavyzdžių, kaip asmeniškai prisideda prie bendruomenės gerovės ir kaip – bendruomenė (A2.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Visuomeninis ugdymas; Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Galima integracija į visus dalykus
3.	Savęs pažinimas ir asmeniniai tobulėjimo tikslai	Išsikelia mokymo(si) tikslą, fiksuoja pažangą žodžiu, raštu, paaiškina, kas yra vidinė ir išorinė motyvacija, pateikia vidinės motyvacijos pavyzdžių iš savo patirties (A3.3)	Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Dorinis ugdymas; Klasės val.; Galima integracija į visus dalykus
4.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Iš žodinių ir nežodinių užuominų paaiškina kito žmogaus jauseną ir tinkamai į ją reaguoja, įvardija, pateikia abipusės pagarbos pavyzdžius, pagarbiai elgiasi (B1.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Atpažink liūdesį ir kitus jausmus. Praleisk progą pasityčioti! Kai kyla noras įskaudinti ar pažeminti kitą. Vėl „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=8hft9k46rwQ Kaip išreikšti pyktį, neįskaudinant kito? Vėl „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=KARe2b1S6UA	Kalbinis ugdymas; Dorinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Galima integracija į visus dalykus
5.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kaip vertybės padeda sutarti grupės nariams, įsipareigoja ir prisiima atsakomybę dirbant grupėje, komandoje, kartu su grupe nustato bendrus tikslus (B2.3)	Komunikavimo; Kultūrinė; Pilietiškumo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Galima integracija į visus dalykus
6.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kas yra privatumas ir duomenų apsauga, pasakoja apie skirtingų kultūrų bendravimo ypatumus, argumentuoja, kaip skirtingų kultūrų žmonės praturtina vieni kitų gyvenimą (B3.3)	Kultūrinė; Skaitmeninė		Kalbinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Informatika

7.	Santykiai ir bendradarbiavimas	Paaiškina, kas yra teigiamas ir neigiamas bendraamžių spaudimas, ir pademonstruoja, kaip atsispirti, paaiškina ir pateikia pavyzdžių, kaip atskirti problemos įvardijimą nuo kaltinimo. Paaiškina, kaip jaučiasi visi patyčių dalyviai, pademonstruoja veiksmingus atsako į patyčias būdus (B4.3)	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Konfliktų sprendimas. VšĮ „Lions Quest Lietuva“ https://youtu.be/IpMFIXhFndM	Dorinis ugdymas; Klasės val.; Visi kiti dalykai (pagal poreikį)
				STOP patyčioms. VšĮ „Lions Quest Lietuva“ https://www.youtube.com/watch?v=cnLV-SBj4dQ	
				Kai emocijos iš virtualios erdvės persikelia į mokyklą. Praleisk progą pasityčioti! VšĮ „Vaikų linija“ https://www.youtube.com/watch?v=G2JAWnqJb4I	
8.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Paaiškina, kaip atsispirti provokacijai pažeisti taisykles, kaip reaguoti ir į ką kreiptis, jeigu nežino, kaip pasielgti (C1.3)	Komunikavimo; Pažinimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pavojingos medžiagos Ženkla ir žymės Cheminės medžiagos. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-danger-chemicals	Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Klasės val.
9.	Atsakingi sprendimai ir elgesys	Paaiškina, kaip bendraamžiai daro įtaką priimant sprendimus, kaip įvertinti spaudimą ir priimti sprendimą pritaikius sprendimo priėmimo metodą (C2.3)	Komunikavimo; Pažinimo; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos		Dorinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Klasės val.; Galima integracija į visus dalykus
10.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Atpažįsta kitų nesaugų elgesį ir paaiškina, koks elgesys bus saugus ir padės saugoti save ir kitus, paaiškina, kas yra išvykimo krepšio paruošimas. Saugiai evakuojasi iš uždarytų patalpų, padeda evakuotis draugui. Įvardija saugaus elgesio taisykles gavus informaciją apie pavojų, papasakoja, kokios skubiosios pagalbos tarnybos teikia pagalbą, ir ją apibūdina. Įvardija asmenines savybes, įgūdžius ir gebėjimus, kurie padės išvengti rizikingų situacijų, paaiškina, kokių	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Pavojaus ir draudžiamieji ženklai. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/learning-with-napo/napo-for-teachers/napos-best-signs-safety-danger-prohibition-signs	Gamtamokslinis ugdymas; Technologinis ugdymas; Visuomeninis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Klasės val.
				Darbas aukštyje yra didelės rizikos veikla. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-work-height	
				Saugaus elgesio ABC. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusyramokykla.lt/pa	

		pirmųjų veiksmų imtis patyrus smurtą ir kas gali suteikti pagalbą (D1.3)		moka/gyvenimo-igudziai/elgesys-gatveje-ir-kelio-zenklai/ Saugaus eismo pamoka. Vilnius yra mokykla https://www.vilniusramokykla.lt/pamoka/gyvenimo-igudziai/saugaus-eismo-pamoka/ Apie naudojamus saugos ir sveikatos ženklus. Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija https://www.vdi.lt/AtmUploads/DarbovieteseNaudojamiSaugosIrSveikatosZenklai.pdf Napo: „saugumas darbe... ir ne tik“ Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-safety-and-outside-work Pasirengimas branduolinėms ar radiologinėms avarijoms. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/391	
11.	Saugus ir sveikas asmuo ir bendruomenė	Paaiškina kasdienės higienos brandos periodu ypatumus, kas yra sveika gyvensena ir kaip ji padeda siekti išsikeltų tikslų ir saugoti sveikatą. Apibūdina, kas yra sveikatos sutrikimas, paaiškina, kaip atpažinti ir kada reikia kreiptis pagalbos, pademonstruoja pirmosios pagalbos teikimo įgūdžius. Papasakoja apie žalingą alkoholio ir tabako poveikį sveikatai ir gyvybei, įvardija savo vertybes ir nuostatas, kurios padės	Komunikavimo; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Sveikatai palanki mityba ir fizinis aktyvumas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=Erh77XQOsS0 Atpažinti užspringusį ir mokyti suteikti užspringusiam pagalbą. Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras https://www.youtube.com/watch?v=THQSXDUyMQ0&t=30s Metodinis leidinys „Pirmosios pagalbos teikimo vadovas“. Lietuvos	Technologinis ugdymas; Matematinis ugdymas; Gamtamokslinis ugdymas; Fizinis ugdymas; Kalbinis ugdymas; Informatika; Dorinis ugdymas; Klasės val.

		atsispirti jų vartojimui, argumentuoja (D2.3)		kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnyba https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/309 Nelaimingų atsitikimų prevencija. Via Storia https://www.napofilm.net/lt/napos-films/napo-in-shocking-situations Lytinis brendimas 1–4 klasėms. Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centras https://www.youtube.com/watch?v=ZFNlOaGFeXc	
--	--	---	--	---	--
